

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foaie socială-culturală.
Apare în fiecare Sâmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Zile mari.

Voința curată de a despărți întunerecul de lumină ne îndeamnă dincind-încind, să lăsăm la o parte micile griji ale zilelor de rînd și să deschidem largile porți încetușate ale sufletului nostru. Ear voi, cititorilor, cari sînteți munciți de aceleași doruri năvalnice și a căror inimă vă crește, cînd vedeți că mai sîntem mulți ca voi, rogu-vă, ascultați-mă și mă înțelegeți!

O zi mare, o mîndră sărbătoare se apropie. Peste cîteva săptămîni întreaga obște românească se va aduna la Blaj, în această Romă a neamului nostru, să serbeze *praznicul cel mare al „Cincizecimeii” dela înființarea „Asociațiunei”*.

Datorî a serbatori în mod solemn această aniversare a instituțiunei, care ocrotește subt aripele ei cultura și literatura poporului nostru român din această țară, vom merge și ne vom închina cu venerație memoriei urzitorilor ei, făcînd solemnă promisiune, că păstrăm și vom spori moștenirea primită dela marii noștri înaintași.

A fost o prea fericită idee, ca aniversarea aceasta să se serbeze la Blaj. Căci unde am fi putut jubila cu mai mare sfințenie amintirea acelor zile memorabile, — toate întâmplările de o neasemănată importanță a anului 1861, — decît în orașelul de lingă „Cimpul Libertății”, în Blajul istoric, de unde „a resonat odinioară glasul deșteptător al

apostolilor românismului. Acolo au trăit Șincai, Micu-Klein și P. Maior, în ale căror scrieri generațiunile române înainte de 1848 au aflat leagănul originii noastre, au cunoscut trecutul nostru dureros și au găsit motive de a se însufleși pentru viitorul poporului românesc... La Blaj s'a format aceia conștiință națională în sufletul lui Andrei Mușesianu, care s'a manifestat cu atîta putere și frumusețe în clasicul „Deșteaptă-te Române” și s'a prefăcut apoi în conștiința unui popor întreg, cum ne spune atît de clasic marele dascăl al Blajului, fericitul canonic Augustin Bunea.

Cuvine-se deci acum, cînd ne gătim de această sərbătoare să ne îndreptăm privirile spre orașelul de pe Tîrnave, de a cărui nume sînt legate sfințele amintiri de frămîntările cele mai mari din istoria neamului nostru.

Reîmprospătase-vor la Blaj seninele cuvinte de aur rostite de mitropolitul cel mare în adunarea de acum cincizeci de ani, prin carî s'a inaugurat activitatea Asociațiunii:

„Masa dulcîi noastre maice este pregătita pentru oaspeții mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă ea în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii ei, ca să străluciască și ea în casa ei, și să înoiască pe fii săi, precum se înoiesc tinerețele vulturului”.

Profeticele cuvinte ale marelui Andrei se împlinesc; se înoiesc tinerețele vulturului:

Blajul istoric se îmbracă în haină de mîndră sərbătoare!...

Ear noi, îndepărtații copii ai acestui corn de țeară, să ne gătim de drum, ducînd cu noi la Blaj cuvintele de aur auzite acum nouă ani aici în Oravița din gura înțeleaptă a „frunțașului între frunțași” dela fericitul Alex. Mocsonyi:

„Prin Asociațiune ni-s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezintăm, desbrăcați de toate partialarismele, de toate divergențele confesionale, politice, locale și provinciale; pe acest teren ne întilnim cu toții uniți într'un cuget și într'o simțire... ”

Asociațiunea este expresiunea unității și solidarității noastre pe terenul cultural al poporului român din Ungaria, ear prin organizarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel, *ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua în care Asociațiunea va vedea organizată subt stindardul ei întreagă inteligența română, ca o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale*”.

Pătrunși de strălucirea acestui adevăr, să ne apropiem de Blaj, făcîndu-ne părtași de mîndria izbînzii, că'n lumea săracă de idealuri a zilelor noastre — *noi am făcut din sərbătorea dela Blaj o zi epocală*.

Sasca-montană, la Sf. Ilie 1911.

adv. Dr. Ilie Grosșianu.

FOILETON.

Tot năimit.

Era tot dăzmierdat, nu șagă
Dă lucru nu să baș pringea,
Nici cit-o săptămînă 'ntreagă
Cu pic dă sporî nu s'alegea.

Dă cărturarî el să finea
Dar numa cit s'o iscălit,
Că altăce dă priciepa
Nu ar fi fost tot cîeluit.

Dar dînd tot mită cîe-o avut
Și ca slugarnic s'o virit,
Și cînd chiniez ni-lor făcut
O apucat pr'un drum urit.

El la nîepoț nu măi gîngia
Prăntu nimic, fără vr'o vină,
Cojocu dă pră om vingea
Numa că slujba să ș-o fînă.

Și satu îl tot blăstăma
Pră toț el i-o bagiocurit,
Și nici dă popa nu-i păsa
Cînd „domnu” i-o fi porîncit.

Pămînt o fost moșcenit mult.
Trecînd vremea dă chinfejît,

Cu casă cutot s'o vindut
Așa rămasă — un rătăcit.

Prăntu copii nu s'o trugit
Cu omenie să si-i crească,
Atunci și ei l-or năpusit
Avînd cu chinu-i să trăiască.

Ș'acnu să măi vorbîeșce 'n sat,
Dzău, dă isprava lu moș Pau,
Șlujbaș chiniez cit l-or lăsat
El nu ș'o măi pierdut nărau.

Dar astădz și la bătrînieț
Cînd să trăiască ogînit,
Păcacele dîn cinierieț
Ș'acnu îl mină — tot năimit.

Ilie Crăciunel.

Lupii.

Fată ce ne povesti într'o seară. Toader
Zimbru, bătrînul nostru servitor:

— Eram pîndar în deal la Obreja. Intr'o seară, — earna, — aproape de Crăciun, ieșisem în pădure la pîndă. Nicio țipenie de om nu s'auzia. Vremea era moale, văzduhul liniștit și cerul plin de nori. Mergeam încet și trăgeam cu urechea în toate părțile. Incepuse a ninge cam ușor și liniștit. Mă abat pela fintina boerului, taf poteca

ce iese spre Lămășeni, dau o raită pela Dumbravă, și nebănuind nimica, o iau domol spre bordei. Mă gîndiam la ceva lumină, rup un crac uscat de copac, care trozni ca un pocnet sec, și-l i-au pe umăr. Nîngea tot măi des. Fulgi mari lunecau în aerul întunecat al nopței și se așterneau lin pe pămînt. Ajung la bordei, aprînd un foc bun de găteje, imbuc ceva și mă întind alene dinaintea jeratecului. Căldura îmi muie trupul, mă păli somnul și ațipii. Intr'un firziu m'am trezit în întuneric; cărbunii potoliți în spuze se stînseseră cutotul. Deschid larg ușa — mă uit spre cer. Nîngea mereu. Zăpada ștersese cărările bordeiului: trupurile negre ale copacilor erau străjeri neclintii în văzduhul adormit. Un glas îndepărtat de cocoș venia de undeva dinspre sat, îl auziam așa ca prin vis, apoi un lătrat de cine, un zăpăit rar pieri în adîncurile văzduhului, și apoi nu se măi auzi nimica. Credeam că-i ziua, dară liniștea asta grea ca plumbul și cerul mereu întunecat, mă încredință că era miezul nopței. Sătul de somn, bătut de gînduri, luaî cojocul pe umeri, îndesai cușma pe cap, trăsî ușa bordeiului și pornii spre casă. Era în puterea nopții, calea pustie și nîngea mereu. Satul nu era departe. Văzduhul adînc și liniștit mă înfiora, mă înspăimînta. Cît am mers prin pădure, copacii puternici și liniștiți, îmi țineau de urît, mă îmbărbătau și adormiau în mine frica, sfiala. Ies în Calea-Mare

Religia și „libercugetătorii“.

(Articol final).

E vorba de ideile pe cari le împărtășește atît arhiepiscopul Londrei, cît și episcopul Birminghamului, dupăcum le are atît Oliver Lodge, rectorul Universității din Birmingham, cît și alți fruntași ai științei, engleze.

Am arătat temeliile nepieritoare ale religiei în partea ei veșnică, în miezul ce se află dela religiile animiste și fetișiste până la politeismul greco-roman, panteismul indian și monoteismul Evreilor, Creștinilor și Mohamedanilor. Aceste temelii au ajuns în sfîrșit să le recunoască și oamenii vrednici de acest nume.

Nu urmează deaci că primesc dogmele și formele ce s'au adunat în jurul principiului fundamental, dogme și forme, felurite după gradul de civilizație a popoarelor la mîntea cărora se adresează capii religiei.

Ca și cu religia, se petrec lucrurile cu alte manifestări ale spiritului omenesc: cu arta, cu știința, cu organizarea socială. Și'n acestea sînt un miez adînc și același, dela cei mai de jos oameni, până la Englezi, Francezi și Germani.

Și oamenii cei mai luminați privesc cu simpatie manifestările cele mai grosolane, chiar ale sentimentului artistic ale spiritului științific și ale spiritului de solidaritate între membrii aceluiași trib și de subordonare la pozețele celor mai în stare a-i călăuzi la bine.

Formele, de multeori jignitoare pentru ideile sau simțul nostru, nu-i face pe oameni cuadeverat culti din zilele noastre să nu vadă fondul bun și temeinic din cari pornesc.

Așa fiind, problema se pune așa: este materia întinsă, impenetrabilă și în mișcare ultimul substrat al lumii, ori ea însăși e manifestarea unui substrat de natură spiritală, a unei energii uriașe?

Hic, Rhodus, hic salta!

Din pricină că seminarele și facultatea de teologie au fugit ca de lucruri diavolești de știință și de filosofia mirenească, ideile materialiste brutale — iasă cum le înțeleg anarhiștii — au prins rădăcini între viitorii preoți. Ideile lui Oliver Lodge și ale fruntașilor științei și filosofiei europene n'au însă cunoscute profesorilor și elevilor.

Nicio urmă de trecător, ninsoarea acoperise totul. Sus prăpastia mohorîtă a cerului trecea ca o dungă vînată între marginile întunecate ale pădurii de brad și pierea în întinderea nedeslușită a șesului, eară jos prostirea albă de zăpadă, învesmintă fără întrerupere poienile și lanurile adormite în semnul ernit.

N'am făcut cîtiva pași spre Cornul-Șanțului, și într'un ungher întunecat de brădet par'că văd niște pete ce se mișcă. Un fior de spaimă îmi fulgeră tot trupul. Simțiam părul măciucă în vârful capului și cușma mi-se urcă însus pe tîmple. Mă siliam să mă incredințez bine dacă frica nu mă înșela și putui vedea deslușit niște lumini aprinse ce țintiau spre mine. Bătăile inimii erau dese și atît de puternice, că într'un moment socotii că-mi sparg peptul. Dihaniile, tref la număr, stau înaintea mea. Mă uit și eu la ele prost de spaimă, gata să rănesc, să plîng să-mi ies din minți. Creerii mi-se turburau în cap, tîmplile îmi zvîcneau puternic, urechile îmi vijiau. Dela o vreme lupii încep a se hîrjoni între ei, sar aleargă, clăntuesc din măsele, se opresc scurt, și cu toții mă privesc cu ochii holbați și îngrozitori. Zăbava lor de a mă ospăta îmi mari speranțele și îndrăzneala. Plănuiam să alerg și să mă urc într'un copac și să aștept acolo scaparea de undeva, însă cel mai apropiat copac era la cîteva obrațe departe de mine. Să fug spre sat, earăși îmi trezia o speranță care peria

IGIENĂ.

Influența alcoolismului asupra nașterilor.

Ceni (1904) a hrănit mai mult timp găini cu făină muiată în alcool, a observat că o asemenea găină nu mai dă decît 48 ouă pe an, pe cînd celelalte dau în mijlociu 100—120 de ouă.

De asemenea a observat că ouăle găinilor alcoolizate rămîn multe sterile, sau dau naștere la monstruoșități.

Laitinen a studiat 3611 familii împărțite în 3 grupe, 1) abstinente cari nu beau deloc; 2) temperante, cari beau potrivit 3) băutoare de mult alcool.

În prima categorie numărul mediu al copiilor este de 4; trăiesc din ei 86,5%; numărul avorturilor este de 1%. În a II-a categorie numărul mediu al copiilor este de 5; trăiesc din ei 77%; numărul avorturilor este de 5%.

În sfîrșit la a treia categorie a băutorilor, numărul mediu al copiilor este ceva mai puțin de 5; trăiesc din ei (prima copilărie s'a socotit la toate categoriile) numai 68%; și numărul avorturilor se ridică la 7%. Concluzia: alcoolul influențează în mod vătămător asupra copiilor nou născuți, nu atît în micșorarea numărului, cît asupra puterii lor de viață.

Ce povestește rachiul.

Dacă rachiul ar ști și ar vrea să spună adevărul, eată ce ar putea să grăiască:

„Eu sînt mai crud decît fiarele cele mai grozave, decît lei și tigrii; mai făr' de milă decît boalele lipicioase și pecit bandele de tilhari, fiindcă eu am bolnăvit și am omorît mai mulți oameni decît toate fiarele, toate boalele și toți tilharii împreună!

„Dar oamenii sînt orbi. Ei cred că le sînt prietini și că numai eu le pot potoli suferințele. De miî de-ori i-am auzit că le-ași fi dînd putere și plăcere de lucru, că le-ași fi potolind căldura și frigul prea mare. Cînd aud toate astea, îmi vine să mă prăpădesc de rîs. Cum mă laudă ei, hăbăucii, pentru că le bag în trup boală, și-i împing spre rușine și păcat!

Copiii mici nu le place de mine, fiindcă ard ca focul. Abia însă ies din școală, și să lasă ispitii de mine. Ei mă gustă la început numai odată pe zi, apoi de deouă și de trei-ori, și încet, încet, se obișnuiesc că bea tot păharul ca bătrînii.

Astfel ajung, fără, să se bage de seamă, în puterea mea. Ear eu, pe toți cîți mă iubesc, eu îi duc din rîpi în rîpi, și le deschid cît pot de timpuriu mormîntul.

Privește o picătură de apă cu ochianul măritor, numit microscop! Veî zări în ea miî de vietăți mici, cari aleargă însus și înjos, vioioase, că le place în ea. E' deajuns ca să cadă peste ele o picătură de suc meu, ca să le înec pe toate. Și isprava ce o fac într'o picătură mică de apă, o fac și în corpul omenesc.

îndată la gîndul că dihaniile m'ar ajunge din cîteva sărituri și m'ar da morții într'o clipă. O mișcare a mea, făcută fără voe, trezi băgarea lor de samă, și cît ai bate 'n palme, mă impresurară din trei părți. Numai drumul spre sat era, deschis. Acum îmi cunoșteam primejdia în toată mărimea ei. O idee îndrăzeată îmi veni în cap: făcui semnul crucii, dezbrăcai cojocul, îl aruncaî departe în urmă peste șanț, dihaniile năvăliră acolo, eară eu o luaî într'o fugă nebună în sat. Socot că alergam destul de tare! Desnădejdea îmi îndoise puterile. Am trecut peste ogare, gropi, șanțuri, garduri, și aproape istovit, și abia trăgîndu-mi sufletul, m'am izbit în ușa casei mele. Socot c'am răcnit, am strigat de mi-au dat drumul înlăuntru.

La cîteva zile dupăce m'am trezit, am aflat toată întîmplarea. Dihaniile dupăce au sfășiat cojocul, au fost în scurt timp pe urma mea și au năvălit furioase în ogradă! Cînele meu Hormuz un dulău voinic și credincios, — a fost sfîrticat de fiare, sub păreții casei, fără să-i poată veniceva în ajutor!

Am stat în pat trei săptămîni. De atunci am rămas beteag, din spaimă. Cînd muncesc, așa măî din greu, un junghiu ce-mî stă mereu sub coaste, îmi înăbușe răsufarea. Văd bine că acolo îmi va veni într'o zi moartea. Întîmplarea asta m'a deprins un obicei: Nu pornesc niciodată la drum pe vreme de noapte.

(Albina).

Yason.

Eu fac ca omului stomacul să i-se aprindă, ear din asta pofta de mîncare slăbește, și mistuirea e tot mai înecată și tulburată. Ceva mai tirziu se îmbolnăvește și ficatul, inima și creurul. Toată sănătatea omului se zdruncină de puterea mea, și clopotul de moarte e gata să sune.

Dacă nu vrei să mă crezi, omule, întrebă doctorii! Ei știu cîte miî de oameni duc eu an de an în casa de nebuni, și pe cîți îi arunc în temniți și în mormînt. Și dacă vrei să-mi cunoști și mai bine puterea, să-ți spună ceice au ajuns cerșitori dupăce i-am robît eu! Să-ți spună cei cari zac prin închisorii și pe cari i-am întăritat să se certe și să se omoare! Acum voi tăcea, căci mă speriu eu singur de cîte știu!

Ți-am mărturisit ce fel de prietini sînt eu cu oamenii. Și acum dacă te voi vedea sărac din pricina mea, cu corpul plin de boale, și cu sufletul încărcat de păcate, dacă te voi vedea în casa de nebuni, în închisoare sau în mormînt, e vina ta, copile, care mi-ai cunoscut puterea de nimicire și nu te-ai păzit de mine!

(După Herold).

ECONOMIE.

Despre asigurări.

Sunetul lin al caselor, doinele cu frumusețea lor eternă, umplu denou cîmpiile, cete de clăcași se învîrtesc... dealurile și văile sînt pline de viață... natura se închină tatălui ceresc... pe sinul ei întins s'au făcut miî și miî de cruci din spicele aurii, ear noi, cu ochii plini de lacrimile bucuriei, privim spre tronul Atotputernicului — a cărui bunătate e fără hotar — și îi aducem laudă și mulțumită pentru recolta, cu care ne-a dăruit anul acesta.

Am avut timpul din urmă multe de suferit, și abia am mai fost în stare să suportăm greutățile și necazurile anilor trecuți.

E o adevărată povară, e foarte greu acuma de trăit, nici un an nu ne descarcă neajunsurile, ci tot mai multe necazuri ni-se adună. Venitele ne scad din zi în zi, dările, speșele se măresc repede, susținerea familiei a devenit tot mai grea, luxul s'a lăsat... și dacă vom sta cu mîna la brîu, în scurt timp vom ajunge în lipsă și neajunsuri.

Să ne scuturăm de amorțeala care ne ține în nelucrare, scuzîndu-ne tot cu zicala, atît de repotrivită acuma în cele economice... „căci așa ne-am pomenit dela moși-strămoșii noștri“... să ne interesăm și noi de inoirile și progresele făcute în economie de popoarele înaintate în cultură, să introducem și noi tot ce e folositor în găzduirea averii noastre, și să vedem și să ne convingem și noi odată, pînăce nu e tirziu, că dela vremea strămoșilor până azi multe... foarte multe s'au schimbat și cu timpul s'au schimbat și recerînțele, viața și trebuințele noastre... și ne-am schimbat înfine și noi. Să facem măcar un paș numai înainte, spre a ne apropia de bunăstare și fericire.

Aceasta însă o putem ajunge numai atunci dacă purtăm o economie rațională, introducem în manipularea averii noastre regulile de cumpănă și cruțare, dacă introducem inoiri, cari ne scutesc de necazuri și primejdii și sînt pentru binele și fericirea noastră.

Și despre o astfel de inoire, care ar fi de dorit să fie introdusă în economia fiecărui țaran român, vreau să vorbesc în articolul meu de față.

Știm, că trecînd odată peste seceriș, încă nu am sfîrșit cu toate, se începe aducerea sămănăturilor (bucatelor), pusul lor în clăi, jirezi, cupe... vine apoi treeratul, după aceia culesul păpușoiului, a viilor, adusul tuleilor etc... și încheiem înfine cu sămănatul.

Între toate ramurile ocupațiunii omenestî, nu cred să fie vreuna mai frumoasă, mai măreață... decît economia, dar nu e niciuna mai cu multe daune (pagube), periculoasă (primejdii), în drăzneală și grijî legate, ca dînsa. Căci abia am sfîrșit cu sămănatul... Sute și sute de pericole ne amenință recolta și ne pot nimici tot chinul și truda.

Frigurile mari, înghețurile, slăbesc recolta, inundațiile o nimecesc; tăciunele, roșata (rugina) și negura o jumătătește, grindina (peatra) o prăpădește, cățălul pămîntului, șoareci și cloșani cît și lăcustele și nenumăratele insecte o strică, căldurile, seceta și ploile mari o vătămă... și Dumnezeu știe cîte primejdii nu o mai amenință.

Dacă apoi cu ajutorul lui Dumnezeu, am trecut — fără să suferim vre-o pagubă — peste primejdiile acestea, nici atunci nu putem fi pe deplin liniștiți și scutiți de grijă, căci girezile, clăile, cupele, șurile și casele noastre, rodul muncii noastre îndelungate, sînt amenințate de mai mare primejdie care prefăce tot în pulbere și cenușă... și primejdia aceasta groaznică e... *Focul.*

Dumnezeu însă a înzestrat mintea omenească și cu darul de a se putea ajuta și față de primejdia aceasta spre a nu deveni în o clipă cerșitor... și aceia o putem ajunge prin *asigurare*.

Sînt mai multe forme și ramuri de asigurare întră altele: asigurarea de foc resp. contra focului, de viață, de zestre, de studii și pentru serviciul militar grindinii (peatră), de vite, contra furtului, întîmplări rele (năpastă) etc. etc. cea mai principală și mai lătită e *asigurarea contra focului*.

Multe, foarte multe putem câștiga prin asigurare și mari servicii putem aduce — asigurînd averea conlocuitorilor noștri. Prin asigurarea ne întărim, dorul și voea de muncă ni-se mărește, sîntem pedepși liniștiți și scutiți de grijă și gînduri grele căci știm că puțina noastră avere nu se poate nimici cudesăvîrșirea și nu putem fi ruinați deodată. Ne îndvînicește apoi ne dă imbold, a ne mări venitele, a ne înmulți izvoarele de câștig a fi mai cruțători, spre a putea acoperi taxa ce o vom plăti, creditul ne crește, căci în caz de lipsă mai ușor putem câștiga vreun împrumut, dacă averea ne este asigurată; ne învățăm a introduce o mai bună împărțire în purtarea economiei, ear înaintea conlocuitorilor ni-se ridică cinstea și vaza.

Afară apoi de binele și liniștea familiei noastre, prin asigurare aducem și servicii omenimii, binelui obștesc, căci decumva ne-ar nimici focul averea, nu cădem povară pe capul consătenilor noștri, ne putem cu banii primiți îndată continua economia, a ne susține familia și a înlocui pierderea. Apoi și cazurile de focuri se micșorează în locurile unde averea e asigurată, căci din ură răutatea rar ne va da inimiștii (neprietenul) foc, căci știe că prin aceia nouă nu are mult a ne strica și nu vom suferi prin fapta lui ugrisită nicio pierdere.

Asigurarea îmbunătățește deci caracterele și le nobilizează.

Taxele de asigurare în contra focului sînt apoi atît de mici, încît fiecare țaran e în stare a-și asigura averea, și anume: petimp de o lună se plătește după griu, fin, ovăs, orz, cu'n cuvînt după nutreț în paie, după suma asigurată de 100 coroane, o taxă de 50—60 de bani: pe timp mai îndelungat se dau mari concesiuni, încît taxa devine un bagatel. Pe casă cu zid bătut sau de peatră, acoperită cu cărămidă și de mobile, hainele, uneltele etc... așezate întrînsa se plătește pe un an după 100 coroane o taxă da 20 de bani (fileri).

După un foc, familia întregă a devenit lipsită de toate, cerșitoare... tîrîndu-și viața în cea mai mare mizerie, lipsă și neajunsuri...

Astfel de cazuri triste se întîmplă în fiecare comună, și sînt — durere — foarte dese în părțile locuite de Români. Deci spre a ne scuti averea de astfel de primejdii, să grăbim cu asigurarea.

Înainte însă de a încheia contract (obligațiune etc...) cu vre-o societate, întotdeauna să ceară țaranul român sfat dela adevărații săi conducători, dela preoți, învățători și inteligență, căci astfel va fi scutit de multe neplăceri și necazuri, căci multor agenți de asigurare nu le zace binele poporului la inimă, ci numai interesul lor mirșav.

În țările mai culte, statul a luat aceasta sarcină asupra sa și economii plătesc în raport cu averea lor, o minimală dare de asigurare, la noi se ocupă cu aceasta societăți mari și reuniuni.

Durere însă, țaranul român încă nu s'a putut împrieteni îndestul până acum cu instituțiunea aceasta binefăcătoare și nu a îndrăgit în măsură cuvenită asigurarea.

Conduc de nemărginitul dor, de a vedea iubita noastră țărănime fericită, scutită de multe griji și nevoi, între șirele celorlalte popoare înaintate, am scris aceste șire, dorind pe scurt a-i arăta marea însemnătate a asigurării și ajutorul neprețuit de mare, ce îl putem câștiga printr'însă. Nu pot deci îndestul a recomanda iubitelui nostru popor a introduce și înnoirea aceasta în modesta

lui economie, spre a-și câștiga liniște și a-și mări pofta și ambiția de lucru și înaintare.

Să ne trezim și să dovedim, că sîntem pedepși în curat, că mîntuirea noastră nu o putem aștepta decît numai și numai dela hărnicia noastră!

Să ne ajutăm noi înșine, apoi și Dumnezeu ne va ajuta!

Panciova, 1911.

Traian M. Boleanu.

Asigurați produsele de cîmp!

După observațiile făcute în anii din urmă, asigurarea produselor de cîmp nu se face în așa măsură, cum ar fi de dorit pentru populația noastră dela sate. Pornind dela un spirit de cruțare fals aplicat, recolta de multeori nu se asigură defel, sau nu îndeajuns, împotriva pagubelor de foc. Cînd apoi produsul muncii agriculturii se găsește adăpostit în hambare, fără veste ajunge peste noapte pradă flăcărilor. Cu durere privește țaranul cenușa avutului său și exclamă: „Ah, de-ași fi fost asigurat!“ — Așa e! Dar e prea tîrziu și toate speranțele unui câștig bogat sînt nimicite în câteva minute. Și aceasta numai din cauza, că economul nostru a vrut să cruțe cei cîțiva fileri, sau cîteva coroane, ce l-ar fi costat asigurarea, măcar că se ține de datoria cea mai scumpă pentru un bun econom față de el însuși și față de familia sa, să-și asigure întreaga avere contra pericolului de foc, observînd cît de mici sînt în schimb jertfele bănești, ce le aduc în acest scop. Căci în orice caz minimalul premiu nu stă în niciun raport față de paguba, care un foc cît de mic i-o poate cauza economului! Cel care nu e asigurat adeseori ajunge prin o astfel de nenorocire la sapă de lemn și cade în sarcina comunei ca cerșitor.

Banca „Transsylvania“ nu are taxe mai mari ca instituttele străine și asigurarea acolo se recomandă cu căldură. *„Unirea“.*

CRONICA.

Pentru adunarea gen. a „Astrei“ desp. Oraviții, ce se va ține Dumineca viitoare la *Vrani*, se fac pregătiri întinse pentru a reuși cît de bine. Biroul și alți intelectuali din Oravița vor excurge mergînd cu trenul de dimineață până la gara din Vrăniș. Pentru seara se pregătește și o petrecere al carei program îl vom da în numărul viitor.

Mine, Duminecă, va avea loc la Bocșanmontană instalarea solemnă a noului protopresbiter, P. O. D. *Mihail Gașpar*, delegat al Consistorului fiind P. O. D. protopresbiter al Caransebeșului *Andrei Ghidiu*. Programul festivităților de instalare este bogat și alcătuit cu iscusință. La orele 8 1/2 seara Concertul „Reuniunii române de cîntări din Lugoj“ în sala mare a otelului „Cerbul de aur“. După concert dans. Notă: Ceice doresc a lua parte la banchet să se anunțe la dl *Dr. Iuliu Marcu*, ear pentru bilete de concert la dl *Coriolan Stoica*, casier la „Bocșana“.

Vestim cu bucurie că moșia întinsă de 5000 pogoane de pămînt arabil cu păduri seculare din *Delinești* a trecut prin cumpărare în posesia Românilui Il. d. *Baron G. Duca de Cadar*, deputatul cercului Sasca-mont.

Noua *Casă de păstrare cercuală s. p. a. din Iam* și-a început activitatea cu un capital societar de 60.000 cor. sub conducerea directorului executiv *Cornel Babeș*.

Colaboratul nostru, inv. *Lazăr Roșculeș* petrece vacanța în *Iena*, unde ia parte la cursurile de vară, ceiace ar trebui s'o facă mai mulți dintre învățătorii noștri, îmbogățindu-și cunoștințele mai ales — la Valenii de-Munte.

Numărul Bănățencilor cari urmează la excelentul *Institut de fete* din *Turnu-Severin* de sub direcția d-nei *Maria Marinescu* a ajuns astăzi la 10 și nu ne îndoim că în viitorul apropiat vor afla și alți părinți că acest așezămînt cultural e o adevărată binefacere și pentru Bănățeni.

La *Mercina* s'a dat o petrecere populară foarte reușită, la care a contribuit mult și fanfara bravilor Greovițeni, cunoscuți ca săritori la toate mișcărilor culturale-sociale românești.

Ruga de Sf. Ilie din Oravița-rom. s'a serbat cu cuvenita pompă, ca în toți anii. Seara au concertat corul gr. or. în Grădina de tir, ear cel gr. cat. în Grădina otelului „Coroana Ung“. Ambele au reușit foarte bine, grație între altele și împrejurării că aceste choruri românești, *emulind* de un pătrar de secol, se și cultivă mereu. Eată și un motiv de mîngăere, între motivele de întristare că în Oravița trei choruri românești cîntă fiecare separat.

Intr'o ședință a reprezentelor comunale dintr'un sat pur românesc din apropierea noastră preliminarindu-se 60 cor. pentru ziare, un membru propune a se abona și foii românești. Se scoală, însă, un popă românesc, pe care îl vom da și cu numele, după ce vom afla amănunțele, și pledează pentru „Oravicză és Vidéke“ (înlocul „Progresului“) cum și pentru alte foii maghiare, ear foii românești „majoritatea“ n'a abonat — niciuna, chiar niciuna...

Pentru că în „Progresul“ nostru, potrivit programului, s'au sulevat adeseori și chestii rel. bisericești, de pildă „Dece se cîntă evanghelia?“ „Miruitul“ (de Sirch), explicarea sărbătorilor de peste an etc. etc., ne pomenim că îndrăznește „Revista Preoților“, fără a discuta cîndva ceva în merit, ne ocărește mereu, ca o soacră sburlită care nu-și alege vorbele, în intoleranța ei taie și frige cu — gura, dacă nu poate cu argumentația. Astfel în furia ei — evanghelică — își ia inima în dinți și aruncă directorului nostru învinuirea că-i liberugetător, francmason etc. Oare?... N'ați fi atît de buni, domnilor preoți, să arătați un singur motiv de care se sprijină cutezanța dv. neasămuită? Ori dacă n'ați fi în stare să dovediți nicio umbră de adevăr, n'ar fi mai bine să nu vă dați de gol, ci să lăsați în pace pe ceiace n'au nimic cu voi. Să iertați, am crede că nu faceți bine deschizînd coloanele unui descreerat, care vă tot seduce cu calumnia d'astea nefrumoase, și pe care ar trebui să-l cunoașteți și dv. cum îl cunoaștem bine și noi. Pentru acest neputincios cel mai bun remediu de întrecare ar fi să-l puneți să iscăliască ce grăește, ș'atunci să o știți, v'o prorocim cu certitudine, că nu-și va mai căsca gura..., fiind laș — sârmanul!

Și în „Drapelul“ am ajuns să citim: „poeziile trebuie să cuprindă o idee (n'ar fi mai bine *ideie*?) oareșicareva“. Vezi așa, nu — oare și care va...

Primul *Congres al rasselor*, care s'a ținut mai deunăzi la Londra, unde a luat cuvîntul și părintele *Dr Vasile Lucaciu*, neobositul secretar al partidului național rom. din patrie, și-a înghegat toate încheierile în singura vorbă: *cultură*. Numai prin *cultură* vor izbuti toate popoarele pămîntului a ajunge la mult dorita *pace universală*.

Marele povătuitor al neamului, prof. univ. *Nicolae Iorga* își spune de nou părerea în „Neamul Românesc“ asupra războiului ziaristic dela noi, încheind că, pelingă „Tribuna“ care ar trebui „să fie cum a fost“, ne-ar trebui și un ziar mare redactat în limbă străine.

„Poporul Român“, organul poporal al partidului național rom., s'a mutat la Arad, încorporîndu-se la „Românul“.

Dr. V. Damșa, secretar la Direcția financiară din Lugoj, cunoscut și în părțile noastre de pe vremea alegerilor, însfirșit a fost cassat din oficiu, pentru abuzuri.

Intrua mintirea vizitațiunii canonice în tractul Făgetului a P. S. S. episcopului nostru *Dr. Miron Cristea*, așa numita „Balta caldă“ a fost suprabotezată „Isvorul Miron“, unde se va ridica încurînd și o mică capelă!

Veneția e primul oraș italian, unde cetățenii vor ridica în portul orașului un monument Mîntuitorului Isus Christos, ca promovător al păcii.

Editor-proprietar: *Gheorghe Jianu*.
Redactor-responsabil: *Ilie Oravițanu*.

MOBILA

întregă dintr'o sufragerie elegantă din localitate se vinde cu preț convenabil. A se întreba la *Dr. L. Méhes* și la *Dr. P. Cornean* în Oravița.

„Cassa de păstrare societate pe acții“
din Szászkabánya.

Convocare.

P. T. domni acționari ai institutului
„Cassa de păstrare societate pe acții“ din
Szászkabánya se convoaca la

adunarea generală
extraordinară

care se va ține în Szászkabánya, în localitățile
institutului

Duminecă în 20 August 1911 st. n.
la 2^{1/2} ore d. a.

OBIECTUL:

1. Fuzionarea institutului nostru cu insti-
tutul de credit și economii „ASTRA“ în
Szászkabánya.
2. Emisiunea a IV-a de acții.

Din ședința direcțiunii, ținută la 28
Iulie 1911.

Direcțiunea.

10 porunci ale agronomului,

foarte însemnate în economie, le capătă ori
cine gratis, franco posta, deci fără nicio
cheltuială, cine scrie după ele la **Apotecariu**
Trnkoczy în **Laibach**, în Kraina, Austria.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“ Oravița
visa-vis de prăvălia lui R. Goldstein în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, ce capătă înafară de
tot soiul de medicamente și diferite parfumuri
franceze, engleze, pudră, săpunuri
și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.

In prăvălia lui
I. HAMBURGER

(Casa Klein) în Oravița

se capătă

Ciment foarte bun din Beocin

cu preț moderat.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

toffelul de tipărituri,

cu prețuri absolut solide.

Asigurați-vă la banca noastră
„Transsylvania“

reprezentată prin bărbați de-ai noștri de toată
încrederea!

Fumători de țigarete!

Uniți-vă împotriva enormei scumpiri a
țigaretelor! Nu cruțați osteneala de a folosi

Tuburile

Iacobi Antinicotin

sau **Hirtia de țigarete**

„Ottoman“ (Cap-de-Ture)

și „Tip-Top“ (Cu capătul aurit)

La
Banca „Plugarul“ din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „Plugarul“ a devenit adevărata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.
Banca „Plugarul“ e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.
Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „Plugarul“ din Cacova.
După depunerii camăta mai mare banca „Plugarul“ din Cacova o plătește?

Împrumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu
următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 6^{0/0}
- b) Pe cambii " " " " " " 6^{1/2}^{0/0}
- c) " " " " " " al doilea " 7^{0/0}

Depunerii se primesc la „PLUGARUL“ dela 1 cor.
în sus. Se plătește camăta 5—5^{1/2} și 6^{0/0}
după mărimea sumei și după condițiile de depunere.
Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de
2 fil. după 100 cor. la an,
poate să-și asigure vitele încontra pagubelor, ba capătă
doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sînt înscriși până
acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri
în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favo-
rabile la banca „Plugarul“.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „PLU-
GARUL“ cu prețurile cele mai
mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-
friptă, se capătă la banca „PLUGARUL“.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de
bucate, se capătă la fabrica băncei
„PLUGARUL“ în Surducul-mare.